

Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у
Београду
Б е о г р а д, Краља Милана 50

Сенату Универзитета уметности у Београду
Б е о г р а д, Косанчићев венац 29

Предмет: Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Нине Перовић

RITUS

циклус обредних песама за женски хор и камерни оркестар

Уводно образложење

Нина Перовић пријавила је 15. маја 2013. године докторски уметнички пројект под називом *Ритус – циклус обредних песама за женски хор и камерни оркестар*.

На седници Већа Факултета, од 13. јуна 2013. године, на основу предлога Катедре за композицију, Веће Факултета је донело Одлуку о именовању Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта, у саставу: ЗОРАН ЕРИЋ, редовни професор ФМУ, СРЂАН ХОФМАН, редовни професор ФМУ, и МИЛАН МИХАЈЛОВИЋ, редовни професор ФМУ, у пензији.

Веће Факултета је на седници одржаној 4. јула 2013. године донело Одлуку о усвајању позитивног Извештај Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта.

На седници Сената Универзитета уметности, од 26. септембра 2013. године, одобрен је рад на докторском уметничком пројекту и именован ментор – СРЂАН ХОФМАН, редовни професор ФМУ.

На предлог Катедре за композицију, Веће Факултета је, на седници од 6. октобра 2015. године, донело одлуку о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Нине Перовић, у саставу:

СРЂАН ХОФМАН, редовни професор ФМУ, у пензији (ментор)

ЗОРАН ЕРИЋ, редовни професор ФМУ

ИСИДОРА ЖЕБЕЉАН, редовни професор ФМУ

др ум. СВЕТЛАНА САВИЋ, ванредни професор ФМУ

др ум. ТАТЈАНА МИЛОШЕВИЋ-МИЈАНОВИЋ, ванредни професор ФМУ

БИОГРАФИЈА

Нина Перовић је рођена 1985. године у Мостару. Након завршене средње музичке школе у Котору (Школа за основно и средње музичко образовање „Вида Матјан“) уписује се на Одсек за клавир Музичке академије на Цетињу. Основне студије клавира завршила је у класи професора Александра Сердара, након чега уписује специјалистичке студије клавира. Годину дана касније добија звање Специјалисте (*Spec. Art.*) за област Методика наставе клавира. Паралелно са студијама клавира уписује студије композиције у класи професора Жарка Мирковића и са највишом просечном оценом завршава основне и, годину дана касније, специјалистичке студије композиције. Стипендија *Basileus* омогућава јој наставак студија у иностранству. На Музичкој академији у Љубљани, у оквиру студентске размене, завршава Мастер студије композиције у класи професора Уроша Ројка.

За време студија у Црној Гори добила је бројна признања, међу којима су:

Плакета за област Уметност;

Најбољи студент 2006–2007. године;

Најбољи студент 2007–2008. године;

Стипендија *Basileus* (2009–2010);

Стипендија Републике Словеније (2010–2011).

Добитник је награде *Kompositions-Preis gestiftet vom Soziale und Kulturelle Einrichtungen* за композицију **Гусле**, у оквиру 21. интернационалне летње академије (*Internationale Sommerakademie PragWienBudapest*) 2011. године.

Тренутно је на докторским студијама композиције на Факултету музичке уметности у Београду, у класи професора Срђана Хофмана.

Ангажована је за извођење наставе из предмета Музички облици и Хармонија са хармонском анализом на Музичкој академији на Цетињу и као наставник клавира у Основној и средњој музичкој школи „Васа Павић“ у Подгорици. У оквиру размене стручног особља Универзитета Црне Горе, провела је два месеца у Љубљани, у својству асистента из предмета Хармонија, где је држала и предавања о домаћим композиторима. Ангажована је и као истраживач на пројекту „Идентитетски елементи у црногорској музици као основа за развој мултикултуралности и интеркултуралности“.

Усавршавала се на курсевима у иностранству код професора Питера Аблингера (Peter Ablinger), Винка Глобокара (Vinko Globokar), Најдела Осборна (Nigel Osborne) и других. Њена дела извођена су у Немачкој, Мађарској, Аустрији, Италији, Словенији, Србији, Хрватској, Босни и Херцеговини, и Црној Гори.

СПИСАК ИЗВЕДЕНИХ ДЕЛА

Свита за клавир (Цетиње, 2004)

- Концерт жена композитора из Црне Горе (*Donne in Musica*) /клавир Нина Перовић/, Рим, 2005.
- Вече композитора /клавир Нина Перовић/, Цетиње, 2005.
- Вече младих црногорских композитора /клавир Нина Перовић/, Цетиње, 2015.

Соната за флауту, кларинет и клавир (Цетиње, 2005)

- Вече композитора /флаута Дуња Васиљевић, кларинет Петар Гарић, клавир Нина Перовић/, Цетиње 2005.
- Фестивал *Mini-Festival 4.3* /Концерт добитника Кодалъ стипендије (*The concert of Kodály Scholarship holders*)/, Будимпешта, 2015.

Ноћ на Цетињу за дрвене и лимене дувачке инструменте (Цетиње, 2008)

- Међународна радионица за дрвене и лимене дувачке инструменте /професори радионице/, Тиват, 2008.

Два сунца за соло сопран и 10 инструмената, текст: Марина Цветајева (Љубљана, 2010)

- Фестивал *Espressivo* /сопран Емилија Минић, учесници фестивала, диригент Нина Перовић/, Цетиње, 2011.

Гусле за гудачки квартет (Murrzushlag, Аустрија, 2011)

- Завршни концерт Интернационалне летње академије Праг–Беч–Будимпешта /Гудачки квартет *Giososo*/, Murrzushlag, Аустрија, 2011.
- Концерт *Дела црногорских и албанских композитора* /Гудачки квартет Универзитета уметности Тирана/, Министарство културе, Цетиње, 2011.
- Концерт композитора Академије за гласбо /Гудачки квартет Академије за гласбо/, Љубљана, 2012.
- Међународни фестивал савремене музике *Unicum* /Гудачки квартет Академије за гласбо/, Љубљана, 2012.
- Концерт *Жене у сјенци* /Гудачки квартет: Марко Симовић, Олс Цинцо (Ols Cinхо), Урош Лапчевић, Владимир Дробњак/, КИЦ Будо Томовић, Подгорица, 2012.

Гусле за гудачки оркестар (Подгорица, 2012)

- Први фестивал славенске културе у оквиру пројекта *Музички мостови* /Камерни гудачки оркестар ХГМ, диригент Павле Зајцев/, Концертна дворана *Ватрослав Лисински*, Загреб, 2012.
- Концерт Црногорског симфонијског оркестра /Црногорски гудачи, диригент Григориј Краско/, Центар за културу, Тиват, 2015.
- Концерт Црногорског симфонијског оркестра /Црногорски гудачи, диригент Григориј Краско/, Црногорско народно позориште, Подгорица, 2015.

Мајка Јова у ружји родила за женски хор (Подгорица, 2012)

- Фестивал *A tempo* /*Collegium Musicum*, диригент Драгана Јовановић/, Подгорица, 2011.

Неки људи за 17 инструмената (Београд, 2012)

- Међународна радионица за дрвене и лимене дувачке инструменте /професори и полазници радионице, диригент Нина Перовић/, Тиват, 2012.

Нека буде за мјешовити хор, текст: Горски вијенац, Петар II Петровић Његош (Подгорица, 2012)

- Фестивал *A tempo* /Црногорски хорски ансамбл, диригент Зоја Ђуровић/, Подгорица, 2013.
- Концерт *Његошеви одјеци* /Црногорски хорски ансамбл, диригент Зоја Ђуровић/, Бијело Поље, 2013.
- 48. фестивал *Мокрањчеви дани* /Црногорски хорски ансамбл, диригент Зоја Ђуровић/, Дом културе, Неготин, 2013.

Клањалица за мецо-сопран, виолончело, клавир и електронику (Београд, 2014)

- Концерт електроакустичке камерне музике /ансамбл *Градилиште*/, СКЦ, Београд, 2014.
- Концерт ансамбла за нову музику *Градилиште* /Министарство културе/, Цетиње, 2014.
- Фестивал *Lasciar Vibrare* /ансамбл *Градилиште*/, Београд, 2014.
- Међународна трибина композитора /ансамбл *Градилиште*/, Београд, 2014.

Ритус за женски хор и камерни оркестар (Београд, 2012–2015)

- Фестивал *A tempo* /концерт Црногорског симфонијског оркестра, диригент Григориј Краско/, Подгорица, 2015.

Орнамент I за соло виолину (Подгорица, 2015)

- Солистички концерт /виолина Ана Живковић/, КиЦ Будо Томовић, Подгорица, 2015.
- Концерт трија *Луминис* /виолина Марко Симовић/, Франкфурт, Хамбург и Берлин, 2015.

Вечерња молитва за вокални ансамбл (Подгорица, 2015)

- Фестивал *Котор Арт /Тихи путокази* – концерт поводом 450 година од смрти Блажене Озане, вокални ансамбл *Луча*, диригент Нина Перовић/, Котор, 2015.

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ЦИКЛУСА КОМПОЗИЦИЈА *RITUS*

Докторски уметнички пројект Нине Перовић, циклус композиција *Ritus* за женски хор и оркестар *a ipso* – проширен са још по једном флаутом, хорном и трубом, те клавиром, удараљкама и семплером – четвороставачно је вокално-инструментално дело писано на текстове народних песама које је записао Вук Караџић. Ставови композиције (*Успаванка*, *Цуцалица*, *Клањалица* и *Коло*), инспирисани су музичким наслеђем становника Балкана и њиховом вековном фолклорном праксом, нарочито оном која је везана за обреде и, у ширем смислу, за различите облике испољавања ритуалне функције музике. Поетика Нине Перовић ослања се, дакле, на индивидуално преломљено, личним укусом обојено „читање” архаичних слојева садржаних у народним обредима, који, уз синкретичко дејство текста, музике, плеса и сценских елемената, теже „уздицању ка вишем стању свести” и изазивању трансa код учесника у ритуалу.

Ауторка се при обликовању својих идеја није ослањала на идеје и уметничка средства националних школа насталих у епохи романтизма, није се бавила проучавањем раније забележеног и систематизованог садржаја народне музике, ни непосредним, теренским истраживањима још увек живог фолклора, нити обнављањем његовог изворног, аутентичног смисла и значења. Нини Перовић је балкански фолклор био занимљив искључиво као звучни садржај чији се поједини фрагменти, као и неки карактеристични поступци везани за његово извођење, могу преузети, имитирати или евоцирати, а потом – у садејству са музичким садржајем другачијег порекла – користити у делу које поседује индивидуалан, од фолклорног наслеђа „ослобођен” музички израз.

Смисао кључних означитеља оног слоја своје композиције који се позива на народну уметност, ауторка даје неким општим, заједничким карактеристикама балканског фолклора: секундном интервалском покрету, хетерофоној фактури, импровизацији, садржају метро-ритмичког тока, особеностима звучне боје (укључујући и узорак аутентичног свирања на гуслама и преузимање типичног начина узвикивања и певања *на глас*), те модалној тонској основи.

У односу на вербални садржај обредних песама које је у свом делу користитила, Нина Перовић је применила два различита приступа: употребу текста на исти начин као у народној песми (различит текст на исту мелодију, понављање текста у сврху постизања магијског дејства типичног за обред, итд.), те психолошко тумачење текста, карактеристично за уметничку музику, које је ауторка најдоследније применила у трећем ставу циклуса, песми *Клањалица*.

Приликом обликовања и камерних и *tutti* оркестарских ситуација, ауторка је извођачки апарат своје композиције третирао на комплексан начин, уз свест о специфичностима сваке звучне линије и сваког тембралног слоја. Посебно успешно остварени су у *Ritusu* звучни и драматуршки односи женског хора и оркестра, чему је знатно допринела разноврсност хорске фактуре која укључује и бројна сола, као и различитост улога које хор има у изградњи звучне архитектонике дела.

ОЦЕНА И КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ЦИКЛУС КОМПОЗИЦИЈА *RITUS*

Композиција *Ritus* сложено је, минуциозно урађено, по многим аспектима оригинално, инвентивно, музикално и комуникативно уметничко дело, којим се Нина Перовић представила као зрела, самосвојна и композиционо-технички веома образована и спретна композиторка. Четири става циклуса образују драматуршки занимљив и уверљив звучни ток испуњен широким и снажним тензионим луковима, драматичним, али и лирско-медитативним епизодама, добро распоређеним *tutti* и солистичким ситуацијама у хору и оркестру, као и за укупну архитектонику дела драгоценим *a capella* моментима женског хора. Евоцирајући на један лични начин архаичну поетску и музичку суштину народног обреда, ауторка успева да својим делом наведе слушаоца на уметнички доживљај у коме ће поново открити и препознати визуелну и кинетичку природу ритуала.

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ТЕОРИЈСКЕ СТУДИЈЕ О ЦИКЛУСУ КОМПОЗИЦИЈА *RITUS*

Теоријска студија о докторском уметничком пројекту *Ritus* садржи Увод, а потом поглавља насловљена са: *Композициони процес и начини рада са фолклорним материјалом, Тематска основа 'Ritusa', Музичко-формална анализа и Закључак*. У прилогу овом раду налази се списак коришћене литературе са петнаест наведених наслова.

Уводни део своје студије Нина Перовић је посветила објашњењу разлога због којих се, у свом *Циклусу*, обратила фолклорној материји, мотивима који су утицали на њен избор извођачког састава, те указивању на оне елементе фолклорног порекла који су, кроз специфичне, од фолклорне праксе веома удаљене композиционе поступакe, коришћени у музици XX века на начине који су ауторки блиски. Она наиме истиче да јој покретачки импулс и опште усмерење при компоновању нису били „трагање за љепотом, естетизацијом фолклорне материје”, већ „истицање мрачнијих слојева фолклора који су увијек стављени у контекст мистичног, тајанственог”.

Поглавље *Композициони процес и начини рада са фолклорним материјалом* почиње ауторкиним објашњењем њеног метода рада на делу

Ritus, преокупацијама, намерама и стваралачким дилемама које су утицале на њен процеса компоновања. У том смислу, Перовићева, у наставку текста, индентификује три фазе у свом раду. У оквиру прве се превасходно бавила слушањем примера вишегласног фолклорног певања и свирања на гуслама, упознавањем са обредима карактеристичним за Балкан и проучавањем литературе из области етномузикологије, уз бележење првих скица за композицију. Друга фаза била је посвећена коначном обликовању сопственог музичког материјала ослоњеног на особености фолклорног интервалског садржаја и ритмичких формула, или таквог који је, мада проистекао из тих истих узора, по својој појавности од њих понекад и знатно другачији. Овај део текста поткрепљен је и бројним нотним примерима.

Као трећу фазу у свом раду, кандидаткиња издваја компоновање последњег става циклуса, завршног *Кола*, потом стварање и обликовање електронских звукова за дело, те прецизирање свих нијанси хармонског тока композиције.

Поглавље *Тематска основа 'Ritusa'* садржи преглед и сажету анализу типова народних обреда наведених у насловима ставова композиције, опис њихових традицијом утврђених функција у свакодневном животу заједнице и објашњава ауторкин однос према текстовима коришћених песама. Њено психолошко тумачење њиховог садржаја, које је одредило карактер и експресивни набој музичког тока, узима у обзир архетипску основу обреда повезаних са песамама које припадају такозваном животном обичајном циклусу.

У делу текста који носи наслов *Музичко-формална анализа*, Нина Перовић, из различитих теоријских углова, детаљно, став по став, представља, анализира и објашњава своје композиционе поступке.

ОЦЕНА И КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ТЕОРИЈСКУ СТУДИЈУ О ЦИКЛУСУ КОМПОЗИЦИЈА *RITUS*

Теоријска студија Нине Перовић на стручан, аргументован и прегледан начин осветљава ауторкину поетику, метод рада и шири друштвени и уметнички контекст у коме је дело *Ritus* настало. Ова студија такође

садржи и за дубље разумевање дела драгоцену, веома професионално урађену музичко-теоријску анализу те композиције.

Текст овог теоријског рада у потпуности је функционалан, комплементаран уметничком дѐлу докторског пројекта Нине Перовић, те са њим образује складну целину којом кандидаткиња доказује не само своју уметничку зрелост, већ и смисао и знање потребно и за виспрену анализу нотног текста, као и за теоријска уопштавања изведена на основу њих. Тиме она уверљиво доказује своју способност да испуни све предвиђене критеријуме докторског уметничког пројекта.

Мада су ауторкини разлози за један сасвим лични, субјективни осврт на само неке од начина коришћења фолклора у савременој модерној и постмодерној музици јасни (а од овакве, „примењене” теоријске студије се и не очекује да испуни сва мерила једног научног, музиколошког рада), чини се да је кандидаткиња ипак могла да у свом тексту нешто шире и темељније објасни ову проблематику, нарочито оне њене аспекте који имају додирних тачака са њеним композиционим решењима.

ЗАКЉУЧАК

Докторски уметнички пројект Нине Перовић, *Ритус – циклус обредних песама за женски хор и камерни оркестар*, поетиком коју успешно репрезентује жанровски и својим уметничким квалитетом, обогаћује на оригиналан и вредан начин црногорску музичку културу. Ово сложено дело остварила је Нина Перовић композиционо-технички спретно и уметнички зрело и надахнуто. Као што смо већ истакли, четири става циклуса образују драматуршки занимљив и уверљив звучни ток испуњен широким и снажним тензионим луковима, драматичним, али и лирско-медитативним епизодама, добро распоређеним *tutti* и солистичким ситуацијама у хору и оркестру, као и за укупну архитектонику дела драгоценим *a capella* моментима женског хора, те на један лични начин евоцирају архаичну поетску и музичку суштину народног обреда.

Теоријска студија Нине Перовић на стручан, аргументован и прегледан начин осветљава ауторкину поетику, метод рада и шири

друштвени и уметнички контекст у коме је дело *Ritus* настало, те је овај текст у потпуности функционалан и комплементаран уметничком делу докторског пројекта, са којим образује складну целину. Квалитетом текста који садржи ова студија, кандидаткиња је доказла свој смисао за виспрену анализу нотног текста, као и знање потребно за теоријска уопштавања изведена на основу њих.

На основу критичког увида у партитуру, аудио снимак и теоријски део овог рада, Комисија констатује да он по свим својим одредницама и елементима испуњава високе критеријуме докторског уметничког пројекта. Стога Комисија са задовољством предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да овај Извештај прихвати и покрене процедуру за јавну одбрану докторског уметничког пројекта кандидаткиње Нине Перовић, *Ritus – циклус обредних песама за женски хор и камерни оркестар*.

Комисија у саставу:

СРЂАН ХОФМАН, редовни професор ФМУ, у пензији (ментор)

ЗОРАН ЕРИЋ, редовни професор ФМУ

ИСИДОРА ЖЕБЕЉАН, редовни професор ФМУ

др ум. СВЕТЛАНА САВИЋ, ванредни професор ФМУ

др ум. ТАТЈАНА МИЛОШЕВИЋ-МИЈАНОВИЋ, ванредни професор ФМУ

У Београду, 10. јануара 2016.